

І.П. Багаденко,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ У СФЕРІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ “ЗАЧЕПІНГУ” ТА ПРОФІЛАКТИКИ ТРАВМУВАННЯ ДІТЕЙ НА ОБ’ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТА ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ

У статті досліджено стан нормативно-правових актів у сфері попередження в дитячому середовищі розповсюдження “зачепінгу” та профілактики травмування дітей на об’єктах залізничного та електротранспорту. Встановлено наявність окремих недоліків та прогалин, які перешкоджають проведенню більш ефективної діяльності, спрямованої на попередження “зачепінгу” в дитячому середовищі. Розроблено пропозиції щодо усунення визначених прогалин у чинному законодавстві в зазначеній сфері.

Ключові слова: попередження “зачепінгу” у дитячому середовищі, профілактика травмування дітей на об’єктах залізничного та електротранспорту, удосконалення чинного законодавства.

В статье исследовано состояние нормативно-правовых актов в сфере предупреждения в детской среде распространения “зацепинга” и профилактики травмирования детей на объектах железнодорожного и электротранспорта. Установлено наличие отдельных недостатков и пробелов, которые препятствуют проведению более эффективной деятельности, направленной на предупреждение “зацепинга” в детской среде. Разработаны предложения по устранению определенных пробелов в действующем законодательстве в указанной сфере.

Ключевые слова: предупреждение “зацепинга” в детской среде, профилактика травмирования детей на объектах железнодорожного и электротранспорта, совершенствование действующего законодательства.

In the paper the state of normative-legal acts in the area of the prevention of train surfing among children as well as child injuries in railway and electric training is considered. Several shortcomings and gaps that hinder the implementation of more effective operations aimed at the prevention of train surfing among children are stated. Proposals for the elimination of certain gaps in current legislation in this area are worked out.

Keywords: warning of train surfing among children, prevention of injury to children in railway and electric transport, improvement of existing legislation.

В Україні діяльність з попередження в дитячому середовищі розповсюдження так званого “зачепінгу” та профілактики травмування дітей на об’єктах залізничного та електротранспорту регламентується широким спектром нормативно-правових актів, починаючи від правил безпеки, встановлених на зазначеному виді транспорту, та закінчуючи відповідальністю, передбаченою за порушення визначених норм у галузі транспорту та безпеки руху.

Водночас існують окремі недоліки та прогалини в чинному законодавстві в зазначеній сфері, які перешкоджають проведенню більш ефективної діяльності, спрямованої на попередження “зачепінгу” в дитячому середовищі.

Окремі аспекти, пов’язані із профілактикою правопорушень серед неповнолітніх на залізничному транспорті, досліджували такі вчені-юристи, як Д.В. Артем’єва, І.В. Ващенко, М.В. Грищенко, Н.В. Лесько, В.О. Мельников, С.Г. Поголоцька, К.М. Рудой та інші.

Дослідження спрямоване на вивчення нормативно-правових актів у сфері попередження в дитячому середовищі розповсюдження “зачепінгу” та профілактики травмування дітей на об’єктах залізничного та електротранспорту, а також розроблення пропозицій щодо їх удосконалення.

Факти розповсюдження “зачепінгу” серед дітей мають місце як на залізничному транспорті, так і в метрополітені. Зокрема, аналіз повідомлень засобів масової інформації свідчить про збільшення нещасних випадків на Південно-Західній залізниці за участю неповнолітніх [1; 2; 3; 4]. Також набувають розголосу й повідомлення щодо травмування “зачеперів” в метро [5; 6; 7; 8; 9].

Водночас, якщо вести мову про наявні недоліки або прогалини в чинному законодавстві України у зазначеній вище сфері, то слід зазначити про таке.

Відповідно до Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 19.02.1998 № 54 (з урахуванням змін, затверджених наказом Міністерства транспорту та зв’язку України від 22.11.2007 № 1059), пасажиром забороняється:

- проїжджати на дахах, підніжках, перехідних площадках вагонів (п. 3.4);
- заходити у вагон і виходити з вагона під час руху поїзда (п. 3.5);
- висуватися з вікон вагонів і дверей тамбурів під час руху поїздів (п. 3.6);
- стояти на підніжках і перехідних площадках вагонів, самостійно відчиняти двері вагонів під час руху та на стоянці поїзда (п. 3.7);
- проїжджати у вантажних поїздах без спеціального дозволу (п. 3.8) тощо.

Громадяни, які порушують Правила безпеки на залізничному транспорті, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України (п. 1.2).

А саме ст. 109 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачається накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за самовільний проїзд у вантажних поїздах, посадку і висадку під час руху поїзда, проїзд на підніжках і дахах вагонів, самовільне без потреби зупинення поїзда та інші дії, що порушують правила по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті.

Відповідно до Правил користування метрополітеном, затверджених Київською міською радою від 20.01.1995, пасажиром забороняється:

- самовільно проникати у виробничі приміщення та за огорожену територію метрополітену (п. 4.10);
- спускатися на колії та ходити по коліях (п. 4.11);
- відчиняти двері вагонів під час руху поїздів і навмисно заважити їх відчиненню або зачиненню на станціях (п. 4.13) тощо.

Порушення Правил пасажирами веде до накладення стягнення згідно з чинним законодавством України (п. 5.1).

Як бачимо, Правила користування метрополітеном прямо не передбачають заборону дій, пов’язаних із “зачепінгом”. Лише в контексті самовільного проникнення сторонніх осіб у виробничі приміщення (в даному випадку – в тунель) та за огорожену територію метрополітену передбачається застосування заходів відповідальності.

При цьому нормами КУпАП в галузі транспорту, шляхового господарства і зв'язку не встановлено відповідальність за дії, пов'язані із “зачепінгом” на електротранспорті, до якого на підставі Закону України “Про транспорт” (ст. 21) належить метрополітен. Так, ст. 119 КУпАП передбачається попередження або накладення штрафу за такі порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту (серед видів останнього зазначено лише тролейбуси та трамваї), як:

пошкодження внутрішнього обладнання та стекол автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв (ч. 1);

викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв (ч. 2);

куріння в автобусах, маршрутних таксі, тролейбусах або трамваях (ч. 3).

Таким чином, маємо прогалини в законодавстві про адміністративну відповідальність у галузі транспорту, шляхового господарства і зв'язку, а також у підзаконному нормативному акті, що регламентує правила користування метрополітеном.

На підставі викладеного з'являється необхідність удосконалення відповідних нормативно-правових актів у сфері попередження в дитячому середовищі розповсюдження “зачепінгу” та профілактики травмування дітей на об'єктах залізничного та електротранспорту.

Наприклад, це можливо здійснити шляхом розширення диспозиції ст. 119 КУпАП та врахування порушень, пов'язаних із “зачепінгом”, а також передбачити в переліку видів міського електротранспорту і метрополітен. Таким чином, редакція зазначеної статті може мати такий зміст:

“Порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту.

Посадка і висадка під час руху автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв, метрополітену, зокрема проїзд зовні на електротранспорті (на дахах, зчехах вагонів тощо)

тягне за собою накладення штрафу від п'яти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Пошкодження внутрішнього обладнання та стекол автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв, метрополітену

тягне за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв, метрополітену

тягне за собою попередження або накладення штрафу від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Куріння в автобусах, маршрутних таксі, тролейбусах або трамваях, метрополітені

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян”.

До **Правил користування метрополітеном** доцільно включити в п. 4 **“Пасажирам забороняється”** підпункт такого змісту:

“Проїжджати зовні на вагонах поїздів (на дахах, зчехах вагонів тощо)”.

Таким чином, усунення прогалин у законодавстві про адміністративну відповідальність у галузі транспорту, шляхового господарства і зв'язку, а також у підзаконному нормативному акті, що регламентує правила користування метрополітеном, сприятиме більш ефективній діяльності з попередження в

дитячому середовищі розповсюдження “зачепінгу” та профілактики травмування дітей на об’єктах залізничного та електротранспорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. На ЮЖД учалились случаи гибели детей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izvestia.kharkov.ua/tv-proekty/hi/1277/1165147.html>.
2. В результате экстремальной езды на крыше поезда погибла несовершеннолетняя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izvestia.kharkov.ua/tv-proekty/hi/1260/1164206.html>.
3. Верхи на вагонах потягів у Жмеринці катався юнак – і тепер у реанімації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://33kanal.com/33-jj-kanal/verkhi-na-vagonakh-potjagiv-u-zhmerinci-katavsja-1105.html>.
4. Підніжка – не для подорожі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.magistral-uz.com.ua/articles/pidnizhka-ne-dlja-podorozhi.html>.
5. У київському метро заледве не загинув 14-річний “зачепер” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.lb.ua/news/2015/01/05/291348_kiivskomu_metro_zaledve_zaginov.html.
6. У Києві нова мода – катання на зчехах між вагонами метро [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stolichni.in.ua/u-kiyevi-nova-moda-katannya-na-zchepkax-mizh-vagonami-metro/>.
7. Житомирський екстримал Паша Бумчик проїхався на даху київського метро та став зіркою YouTube [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.0412.ua/news/947232>.
8. В Киеве 15-летний экстремал упал с вагона метро во время движения поезда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbnews.com.ua/ua/news/128312/>.
9. У Києві на станції “Дарниця” від удару струмом загинув “зачепер” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.golos.ua:8081/uncategory/v_kieve_na_stantsii_darnitsa_ot_udara_tokom_pogib_zatseper_3690.

Отримано 02.10.2015